

Restaureren in de geest van de firma Pot

De molen van Jetten uit Uden wordt gerestaureerd.

Onlangs kreeg de buitenkant een nieuwe lik verf.

Aan de wieken van de molen wordt nu volop gewerkt.

door **Dirk van Hunsel**

Je zou ze bijna niet herkennen en het ziet er bijna treurig uit als je er naar kijkt. Twee vijftig meter lange, gebogen balken, vol met roestgaten liggen in een grote loods. Een man of vijf staat er met hamers flink op te slaan. Het zijn de twee roedes, de wieken zonder houtwerk, van de molen van Jetten uit Uden. De standerdmolen uit 1811 wordt gerestaureerd door molenmaker Harrie Beijk uit het Limburgse Afferden, maar de roedes liggen bij Koppes staalbouw in Nieuw Bergen een bedrijf dat zich op verzoek van Beijk specialiseerde in restauratie van oude wieken. De ogen van Beijk twinkelen als hij de hal binnenloopt en Peter Keijzers die leiding in de hal in handen heeft de hand schud. Hij loopt langs de lange ijzeren wieken en bekijkt de herstellingswerkzaamheden. De roedes worden door Koppes eerst schoongemaakt, onherstelbare stukken ijzer worden verwijderd en nieuwe platen worden geklonken. Later volgt een schilderbeurt. Juist, de roedes worden ouderwets geklonken.

Met klinknagels in elkaar geslagen. Niet gelast. Alleen dat laatste woord is praktisch al verboden bij de twee heren. De roedes van de Udense molen zijn namelijk potroedes, gemaakt door de firma Pot uit Elshout bij Kinderdijk. Het bedrijf maakte zo'n 2800 roedes van uitzonderlijk hoge kwaliteit. „Die werden in elkaar geklonken. Dat is veel steviger dan lassen. Als we nu op de zelfde manier klinken, blijft de molen authentiek”, zegt Beijk.

Hij is een echte molenfreak en dol op oude molens. Zijn moeder was molenaarsdochter en zijn vader restaureerde molens. „Dus kun je al raden hoe ze elkaar zijn tegengekomen”, grapt hij.

In de werkplaats geeft hij samen met Keijzers uitleg over de restauratie. „Als de roedes hier binnen komen, worden eerst alle resten verf er af gespoten. Dan pas kun je zien hoe groot de schade is”, legt Keijzers uit. „Tot die tijd is dat gedeeltelijk gokken”, voegt Beijk toe. De restaurateur geeft aan zo veel mogelijk van de oude roedes te willen behouden. „Het zijn echt hele bijzondere delen van de wieken. Die dingen zijn meer dan honderd jaar oud. Dat is pure historie.”

In eerste instantie was het doel om de hele roede van de molen van Jetten te vervangen. Het zouden gelaste wieken worden. „Er is eigenlijk nooit zo over nagedacht om de oorspronkelijke wieken te bewaren. Pas in de laatste jaren is het besef gekomen dat er anders toch héél veel historie wordt vernietigd”, zegt Beijk.

Nu liggen er drie roedes in de werkplaats. Twee van Uden en een van de molen van Sint Hubert. Het zijn nummer drie, vier en vijf die Koppes onder handen neemt. „Voor ons was het ook wennen. We maakten wel nieuwe roedes, maar die werden gelast.

Klinken kon eigenlijk niemand meer”, zegt Keijzers. „Ook onze medewerkers waren daar niet uiterst bedreven in, dus hebben we het onszelf weer aangeleerd. Het is een ambacht dat je eigenlijk nergens meer tegenkomt, maar met de toekomstige restauraties van allerlei molens zal de vraag weer toenemen”, voorspelt hij. Bij de restauratie is Keijzers tot nu toe vanalles tegengekomen in de Udense wieken. Van vogelnesten tot stukken oud hout en zelfs een glazen potje waar verfesten in zaten. „Dat zal er bij een schilderbeurt wel eens in zijn gevallen.”

Als alle ijzeren platen weer vervangen zijn en de roedes van binnen en van buiten behandeld zijn met speciale verf, zodat ze niet direct worden aangetast door het weer, gaan ze terug naar Uden. Dan worden ze weer op de kap van de molen geplaatst en monteert Beijk het houtwerk. „Die roedes kunnen dan weer jaren mee. Wij zullen het niet meemaken dat ze weer gerestaureerd moeten worden.”

De houten balkjes, de heklatjes, die de wieken het bekende uiterlijk geven, moeten over een jaar of twintig wél worden vervangen.

Daarvoor gebruikt de molenmaker gewoon nieuw hout. „Omdat die latjes niet zo heel lang mee gaan, zit er geen historische waarde aan.

Die vervang ik zonder pijn in het hart.”

‘Die wieken zijn meer dan honderd jaar oud. Dat is pure historie’ ‘We hebben ons de techniek van het klinken opnieuw moeten aanleren’

De molen van Jetten kreeg vorige maand een nieuwe laag verf in de originele kleuren.

foto **Jeroen Appels/ Van Assendelft**

Harrie Beijck (midden) en Peter Keijzers (rechts) overleggen in de hal van Koppes Staalbouw in Afferden over het restaureren van twee roedes van de molen van Jetten.

foto **Ed van Alem**